

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14740332>

BOLALAR UCHUN RAQS DARSLARIDA REKVIZIT VA O‘YINLARNING AHAMIYATI

Ismoilova Muxlisa Shuhrat qizi

O‘zbekiston davlat xoreografiya akademiyasi Urganch filiali talabasi

ANNOTATSIYA

Ushbu maqola raqs rekvizitlarining maftunkor dunyosini o‘rganadi, ular qanday qilib tomoshalarni jalb qilishi, ekspressiv imkoniyatlarni kengaytirishi va ijodiy chegaralarni kengaytirishi mumkinligini o‘rganadi. Shuningdek, raqqosalar va xoreograflar rekvizitlardan qanday samarali foydalanishi kabi mumkin bo‘lgan tuzoqlar tahlil qilinadi.

Kalit so‘zlar: raqs, xoreograflar, rekvizitlar, balet, akrobatika, his-tuyg‘u, tomoshabin, kostyumlar, qiziqarli o‘yinlar, improvizatsiya.

THE IMPORTANCE OF PROPS AND GAMES IN DANCE LESSONS FOR CHILDREN

ABSTRACT

This article explores the fascinating world of dance props, how they can engage audiences, expand expressive possibilities, and push creative boundaries. It also examines potential pitfalls, such as how dancers and choreographers can effectively use props.

Keywords: dance, choreographers, props, ballet, acrobatics, emotion, audience, costumes, fun games, improvisation.

KIRISH

Raqs har doim soʻzlardan ustun turadigan ifoda shakli boʻlgan. U his-tuygʻularni bildiradi, hikoyalar aytib beradi va harakat orqali gʻoyalarni hayotga olib keladi. Biroq, rekvizitlarning qoʻshilishi ushbu sanʼat turiga butunlay yangi oʻlchov olib keladi.

Oddiy roʻmol hikoyani soʻzlardan koʻra fazoviyroq pichiray oladimi? Xodim qalbning kengaytmasi boʻla oladimi, jismoniy ifodadan tashqari hissiyotlarni kuchaytiradimi? Ishlashni kuchaytirish haqida gap ketganda, rekvizitlar juda koʻp ish qilishi mumkin.

Balet, hip-hop, zamonaviy va boshqa raqs uslublari uchun raqs rekvizitlari raqsga maʼno va ramziylik qatlamlarini qoʻshadi. Tasavvur qiling-a, zamonaviy asardagi erkinlikni aks ettiruvchi parda yoki balet spektaklidagi yashirin oʻziga xoslikni aks ettiruvchi niqoblar hisoblanadi. Bu rekvizitlar oddiy narsalardan koʻproq narsaga aylanadi; ular hikoya qilish va hissiy chuqurlikni kuchaytiruvchi belgilarga aylanadi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Rekvizitlar raqqosa tanasining kengaytmasi sifatida ham xizmat qilishi mumkin va tomoshabinlar bilan rezonanslashadigan vizual metaforalarni yaratadi. Ular, shuningdek, anʼanaviy raqs rivoyatlariga qarshi chiqadigan, tanish mavzularga yangi nuqtai nazarni taklif qiladigan yangi elementlarni kiritishlari mumkin.

Rekvizitlar anʼanaviy harakat lugʻatiga qarshi turishi va ijodiy chegaralarni sof raqs qila olmaydigan tarzda oshirishi mumkin. Raqqoslar akrobatika uchun stullardan yoki yorugʻlik proektsiyalarini oʻz ichiga olgan zamonaviy raqs ijrosidan foydalanadigan xip-xop uslubini koʻrimiz mumkin. Bu rekvizitlardan innovatsion foydalanish nafaqat anʼanaviy raqs qolipini buzadi, balki tomoshabinlarning kutilmagan va jozibali tajribalarini ham keltirib chiqaradi.

Mumkin boʻlgan narsalarning chegaralarini oshirib, rekvizitlar xoreograflarni qutidan tashqarida oʻylashga va ifodaning yangi shakllari bilan tajriba qilishga undaydi. Bu tasavvurni oʻziga tortadigan va raqs nima boʻlishi mumkinligini aniqlaydigan ajoyib spektakllarga olib kelishi mumkin.

Rekvizitlar boshqa hislarni ragʻbatlantirish orqali vizual taʼsirdan tashqariga chiqishi mumkin, bu ham raqqoslar, ham tomoshabinlar uchun koʻp hissiy tajriba yaratadi. Ushbu hissiy tafsilotlar yaxshi ijroni ajoyib ijroga aylantirib, ishtirok etgan har bir kishida doimiy taassurot qoldirishi mumkin.

Tasavvur qiling-a, yomgʻir tayoqlarining ovozi raqqosalarning harakatlarini toʻldiradi, vizual tomoshani boyitadigan eshitish qatlamini yaratadi. Yoki nafaqat chiroyli koʻrinishga ega boʻlgan, balki tomoshabinlarni ularga teginish hissiyotini tasavvur qilishga taklif qiladigan teksturali matolarni uchratamiz.

Rekvizitlar ishlashni yaxshilashi va hikoya qilishning boshqa qatlamini qoʻshishi mumkin boʻlsa-da, ular osongina toʻsiq boʻlishi mumkin. Asosiysi, raqs va rekvizitlar oʻrtasida toʻgʻri muvozanatni topish, rekvizitlar aksincha emas, balki raqsga xizmat qilishiga ishonch hosil qilishdan iborat.

Koʻpincha, rekvizitlardan foydalanish raqqoslar va tomoshabinlarni chalgʻitishi mumkin, shunda tomoshaning mazmuni yoʻqoladi. Muhimi, rekvizitlar raqqosaning mahorati va sanʼatiga soya solishi emas, balki oshirishi kerakdir. Manipulyatsiyaga ortiqcha eʼtiborni talab qiladigan oʻta murakkab kostyumlar yoki rekvizitlar asosiy ijroni va raqqosaning tomoshabinlar bilan aloqasini buzishi mumkin.

Misol uchun, noqulay tayanchni boshqarishda qiynalayotgan raqqosa harakatlarida ravonlikni yoʻqotishi mumkin, bu esa tomoshabinlarning spektakldan koʻra koʻproq eʼtiborini tayanchga qaratishiga sabab boʻladi.

Rekvizit manipulyatsiyasini oʻzlashtirish xavfsizlik va muammosiz bajarish uchun juda muhimdir. Potentsial texnik baxtsiz hodisalar, masalan, rekvizitlarni tushirish, boshqaruvni yoʻqotish yoki rekvizitlarni harakat bilan birlashtirishda qiyinchiliklar spektakl oqimini buzishi va tomoshabinlarda salbiy taassurot qoldirishi mumkin. Raqqosalar ularni ishonchli va chiroyli tarzda boshqara olishlarini taʼminlash uchun rekvizitlar bilan keng mashq qilishlari juda muhimdir.

Texnik muammolar rekvizitlarning oʻzidan ham paydo boʻlishi mumkin. Misol uchun, juda ogʻir yoki noqulay tayanch xavfsizlik uchun xavf tugʻdirishi mumkin,

noto'g'ri ishlayotgan tayanch esa raqqosani ham, tomoshabinni ham chalg'itishi mumkin.

Ijtimoiy tarmoqlarning kuchi bilan madaniy o'zlashtirish ko'plab mashhur raqs spektakllari bilan markaziy o'rinni egallaydi. Madaniy o'zlashtirish ba'zi raqqosalar uchun subyektiv bo'lishi mumkin, ammo kengroq miqyosda bu madaniy an'analar va bezaklardan kelib chiqqan jamoa bilan hech qanday aloqasi bo'lmaganlar tomonidan qo'llanilganda ko'rinadi.

Misol uchun, an'anaviy tubjoy amerikalik rekvizitlardan ularning madaniy ahamiyatini tushunmasdan foydalanish hurmatsizlik va ekspluatatsiya sifatida ko'rilishi mumkin. Raqqoslar va xoreograflar axloqiy tuzoqlardan qochish uchun foydalanadigan rekvizitlarning madaniy kelib chiqishi va ma'nosi haqida ularni o'rganishlari kerak.

To'g'ri rekvizitlarni tanlash va ulardan samarali foydalanish ehtiyotkorlik bilan ko'rib chiqishni talab qiladi. Mana bir necha amaliy maslahatlar:

- Ijroingizning istalgan ta'siri va hikoyasiga mos keladigan rekvizitlarni tanlang.
- Og'irlikni taqsimlash va o'tishni tushunish kabi xavfsiz va muammosiz manipulyatsiya usullarini qo'llang.

- Raqqosaning harakati va ifodasiga e'tibor qarating, rekvizitlar ijroni kuchaytirishdan ko'ra bir-birini to'ldirishini ta'minlang.

Raqsning turli janrlari xip-xop uchun stullar, zamonaviylar uchun soyabonlar, balet spektakllari uchun lentalar kabi turli xil rekvizitlardan foydalanadi. Har bir rekvizit hikoyaning badiiy ifodasini oshiradi. Bu raqqosaga ham, tomoshabinga ham harakatlardan tashqariga qarashga imkon beradi.

NATIJALAR

Bolalar uchun raqs darslarida turli rekvizitlar va o'yinlardan foydalanish ularning e'tiborini to'plash bilan birga ijodkorligini oshirishda muhim ahamiyatga ega. Quyida biz foydalanadigan sevimli rekvizitlarimiz, ulardan nima maqsadda foydalanishimizga misollar va biz o'ynagan bir nechta o'yinlar:

- Dukkakli sumkalar

- To'siqlar
- Hayvonlar harakati
- To'ldirilgan hayvonlar
- Tasmalar

Fasol paketlari: loviya qoplari juda yaxshi yordamchidir, chunki ular juda ko'p foydalanishga ega! Biz loviya qoplarini cho'zish, tananing qismlarini o'rganish va hatto o'yin uchun oldinga va orqaga tashlash uchun foydalanamiz.

To'siqlar kursi: Talabalar yoshi ulg'aygan sari taraqqiyot raqsning katta qismidir, lekin yoshlar uchun progresslar to'siqlar kursidan boshlanadi. Turli ko'nikmalar turli qismlarda mashq qilinadi, shuning uchun talaba xotirasi va raqs qadamlari ustida ishlashda zavqlanadi.

Hayvonlar harakati: Hayvon kabi harakat qilish har doim kichkintoylar uchun qiziqarli, ammo uning yashirin foydalari bor. Kengurular sakrab o'tishni o'rganayotgan balerinalardir. Piyoda yurgan fillar chindan ham o'zlarining oyoq kiyimlari bilan tovush chiqarishni o'rganadigan mayda muskullardir.

Hula halqalari: Hula halqalari endi faqat belingizda aylanish uchun emas. Hula halqalardan tananing qismlarini o'rganish uchun ham, to'siqlar kursi uchun ham foydalanishingiz mumkin! Bu, shuningdek, maxsus hiyla uchun markazda joylashgan bo'lib, polni kesib o'tish uchun ajoyib vositadir.

To'ldirilgan hayvonlar: Har bir bola to'ldirilgan jonivorning qulayligini yaxshi ko'radi, shuning uchun bu kichik bolalar dars davomida eng yaxshi do'st bo'lib xizmat qilishlari mumkin. Ular, shuningdek, cho'zish, raqslar uchun auditoriya yaratish va ijodiy harakat uchun raqs sherigi uchun ishlatilishi mumkin.

MUHOKAMA

Raqs darsida rekvizitlar bir necha sabablarga ko'ra muhim ahamiyatga ega - kichik yoshdagi bolalar uchun ularni harakatga keltirish va tayanch bilan biror narsa qilish juda ko'p muvofiqlashtirish va diqqatni talab qiladi. Katta yoshli raqqosalar uchun bu ajoyib konditsioner. Professional raqqosalar uchun rekvizitlardan to'g'ri foydalanishni o'rganish muhimdir.

O‘yinlar raqs darslarida maqsadga xizmat qiladi - shunchaki qiziqarli bo‘lgani uchun emas! Ular bizga raqqosalarni o‘rgatishda yordam berishadi. Misol uchun, mashhur o‘yin - muzlash raqsi, bu erda raqqoslar erkin raqsga tushishadi va musiqa to‘xtaganda muzlashadi. Bu o‘yin raqqosalarni raqsga tushayotganda musiqani diqqat bilan tinglashni o‘rgatadi va musiqa muzlaganda bir zumda to‘xtab qolishi uchun tanalarini nazorat qilishni o‘rgatadi. Musiqa yonayotganda ularga “zigzag shaklida harakatlaning” yoki “faqat to‘g‘ri chiziqlarda harakatlaning” kabi ko‘rsatmalar beriladi. Ba‘zan muzli raqs paytida biz raqqosalarga hayvonlar yoki super qahramonlar kabi raqsga tushishni ko‘rsatishimiz mumkin, bu ularning tasavvurini uyg‘otadi va harakatning boshqa usullari haqida o‘ylashga yordam beradi. Yana bir sevimli o‘yin – “Kecha tun”. Ushbu qo‘shiq davomida raqqosalarga go‘yo uxlayotgandek ko‘rsatish buyuriladi, so‘ngra kovboy etiklari, kosmos etiklari, balet shippaklari va hokazolarda turli xil poyabzallar bo‘lishini orzu qiladilar - keyin ular o‘rnidan turib raqsga tushishlari kerak. Bu o‘yin raqqosalarni ijodiy bo‘lishga va harakat qilish yo‘llari haqida o‘ylashga undaydi, shuningdek, o‘sha o‘rganganlarimizni amalda qo‘llashimizga imkon beradi, masalan, ular balet tuflilarini orzu qilganlarida, ulardan qadam ko‘rsatishni so‘rash mumkin.

Qiziqarli o‘yinlardan biri aylanada turgan raqqosalarni o‘z ichiga oladi. Ular aylana bo‘ylab aylanib, 1 dan boshlab sanaydilar. Yagona jihati shundaki, agar sizning navbatingiz bo‘lsa va raqamingiz 3, 6 yoki 9 ni o‘z ichiga olgan bo‘lsa, siz quyidagini aytish o‘rniga tovush chiqarishingiz kerak (qarsak chalish, muhirlash va hokazo). Shuningdek, vaqtni saqlashingiz kerak, raqamingizni aytishda ikkilanmaslik yoki shoshilmaslik kerak. Bu musiqiylik va diqqatni o‘rgatadi. Bu ham boshqa o‘yinlar singari terminologiyani o‘rgatish yoki improvizatsiya ustida ishlashga qaratilgan va raqqosalar uchun juda muhimdir.

XULOSA

Maktabgacha tarbiyachi uchun sharflar yoki lentalar bilan raqsga tushishdan ko‘ra qiziqarliroq nima bo‘lishi mumkin? To‘g‘ri rekvizitlar maktabgacha yoki pre-balet sinfini jonlantirishi mumkin va, albatta, bolalaringizdagi ijodkorlikni namoyon

qiladi. Bundan tashqari, yaxshi raqs rekvizitlari maktabgacha yoshdagi bolalarni tezroq o'rganishga yordam beradi va bu sinf uchun juda yaxshi! Raqs harakatida yordam berish yoki o'rgatilgan raqs tushunchasini mustahkamlash uchun rekvizitlar aslida sizning eng yaxshi do'stingiz bo'lishi mumkin. Va, albatta, ulardan qanday qilib samarali foydalanishni bilsangiz, tajriba yaxshilanadi.

Shunday ekan, sinfda o'yin o'ynayotganimizni ko'rsangiz, xavotir olmang! O'qituvchi tanlagan har bir mashg'ulotning sababi bor va agar bu nima ekanligini bilmasangiz, shunchaki so'rang!

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Balet ensiklopediyasi, M.:1981
2. Jahon va o'zbek xoreografiya san'ati tarixi, o'quv qo'llanma. T.:2021
3. Колесянов И.М. Современный эстрадный танец. Т.:2008
4. <https://plato.stanford.edu/entries/goodman/>